

แนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี
ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียน

Approaches for Developing Academic Management of Primary Schools in Chonburi
Province based on the Concept of Social Media Literacy for Students

กานต์ เกตุจินากุล *

Karn Katjinakul

ชญาพิมพ์ อูสาโท **

Chayapim Usaho

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการ 2) นำเสนอแนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียน ใช้วิธีการวิจัยเชิงบรรยาย การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษากรณีโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีทั้ง 3 เขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 336 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 6 คน ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 52 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 278 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา และแบบประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของร่างแนวทางพัฒนาบริหารวิชาการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นและฐานนิยม

ผลการวิจัยพบว่า 1) ลำดับดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการ ด้านการประเมินผลการมีส่วนร่วมในสื่อสังคมออนไลน์มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified} = 0.629$) 2) แนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการมี 4 ด้าน 11 แนวทางดังนี้ (1) การวัดและประเมินผล 2 แนวทาง (2) การพัฒนาหลักสูตร 4 แนวทาง (3) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3 แนวทาง และ (4) การพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 2 แนวทาง

คำสำคัญ: การบริหารวิชาการ, สื่อสังคมออนไลน์, ความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์

*นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*Graduate Student in Educational Administration Division, Department of Educational Policy, Management, and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University

E-mail Address: karn_katjinakul@hotmail.com

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**Lecturer Student in Educational Administration Division, Department of Educational Policy, Management, and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University

E-mail Address: chayapim.u@chula.ac.th

ISSN 1905-4491

Abstract

This descriptive research aimed to: 1) study the priority needs of academic development, and 2) propose the approaches for academic development of primary schools based on the concept of social media literacy for students. The research method was descriptive research that included a case study of 3 elementary schools under 3 Chonburi Primary Educational Service Area Office. There were 336 informants consisting of 6 administrators, 52 grade six teachers and 278 grade-six students. The research instruments were the current desirable state questionnaires of primary school academic administration and rating scale applicability and possibility evaluations of guidelines for Academic Affairs management. The data were analyzed by content analysis, frequency, percentage, mean, standard deviation $PNI_{modified}$ and mode.

The results were as follows: 1) The First priority needs index was for evaluation of participation in social media ($PNI_{modified} = 0.629$). 2). There were eleven approaches for academic development including 2 measurement and evaluation approaches, 4 curriculum development approaches, 3 learning process approaches and 2 development approaches for using media and educational technology.

Keywords: academic administration, social media, social media literacy

บทนำ

แอปพลิเคชัน Facebook และ Line เป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมจากนักเรียนประถมศึกษาอย่างมากในปัจจุบัน โดยการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ใช้เพื่อตอบสนองความต้องการด้านความบันเทิงมากกว่าการแสวงหาความรู้ด้านการเรียนและยังใช้เวลากับการใช้งานสื่อที่มากเกินไป นักเรียนประถมศึกษามีการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่พึงประสงค์และมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่เหมาะสมมากขึ้น โดยนักเรียนประถมศึกษามีโอกาสเสี่ยงภัยจากออนไลน์ถึงร้อยละ 60 ซึ่งมากกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลกซึ่งมีค่าร้อยละ 56 (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2561)

การใช้งานสื่อสังคมออนไลน์มีทั้งประโยชน์และโทษกับนักเรียนประถมศึกษา หากใช้สื่อสังคมออนไลน์ในทางที่ถูกย่อมเกิดผลดี เช่น ใช้ค้นคว้า แบ่งปันความรู้ในการเรียน ตลอดจนการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้เพื่อเพิ่มพูนสติปัญญา แต่ในทางตรงกันข้าม หากใช้สื่อสังคมออนไลน์ผิดวิธีจะเกิดผลเสียกับผู้ใช้งาน ทั้งนี้เพราะเป็นวัยที่ยังไม่มีทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่มากพอและอาจทำให้นักเรียนประถมศึกษาได้รับอิทธิพลจากสื่อสังคมออนไลน์ในทางที่ผิด เกิดเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมขึ้นได้ (ยศวีร์ สายฟ้า, 2557)

Plowman et al. (2010) ได้กล่าวว่าผลกระทบที่เป็นผลมาจากใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อนักเรียนวัยประถมศึกษา ได้แก่ 1) ผลกระทบด้านพัฒนาการทางสังคม-อารมณ์ นักเรียนจะขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะทางสังคมตามธรรมชาติและอาจกลายเป็นคนเก็บตัว ไม่มีสังคม 2) ผลกระทบด้านพัฒนาการทางสติปัญญา นักเรียนเกิดความเฉื่อยชา ขาดความคิดสร้างสรรค์และได้รับพัฒนาการทางสมองและภาษาที่น้อยลง 3) ผลกระทบด้านพัฒนาการทางร่างกาย ร่างกายของนักเรียนจะเจริญเติบโตไม่สมวัย เกิดภาวะโรคอ้วน หรือเกิดอาการปวดตามร่างกาย นอกจากนี้อาจถูกล่วงละเมิดความเป็นส่วนตัว ถูกกลั่นแกล้งหรือคุกคามในโลกออนไลน์ (ยศวีร์ สายฟ้า, 2557)

การสร้างความรู้ความเข้าใจทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้กับนักเรียนประถมศึกษาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญเพราะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันจากการถูกชักนำจากสื่อสังคมออนไลน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็นและมีลักษณะการเรียนรู้แบบสูงซึ่งอาจเลียนแบบพฤติกรรมการใช้สื่อที่ไม่

เหมาะสมได้ (วรรณดี แสงประทีปทอง และ ทศนีย์ ชาติไทย, 2562) ความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 และเป็นทักษะที่เด็กพึงมีในการพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย (โสภิตา วีรกุลเทวัญ, 2561) นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างเครื่องมือในการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเป็นการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นพลเมืองดิจิทัล โดยองค์ประกอบของความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อประกอบด้วย 1) การเข้าถึงสื่อ 2) การวิเคราะห์สื่อ 3) ทักษะการประเมินสื่อ 4) ทักษะการสร้างสรรค์สื่อ และ 5) ทักษะการมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ (Center for Media Literacy, 2008) โดยองค์ประกอบความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อในข้างต้นนี้สามารถใช้ได้กับสื่อทุกประเภท (ชัชฎา อัครศรีวร นากาโอเคะ และ กฤษณ์ท แสนทวี, 2562)

จากการศึกษาแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชลบุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560–2564 (สำนักงานศึกษาธิการภาค 8, 2559) พบว่า มีการกล่าวถึงการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นส่วนหนึ่งของทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้วย โรงเรียนซึ่งมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาจึงต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะดังกล่าว การบริหารวิชาการเป็นงานที่มุ่งสู่การพัฒนาผู้เรียนโดยตรงจึงต้องมีการกำหนดนโยบาย วางแผนและปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนประเมินผลการสอนเพื่อให้เป็นไปตามทิศทางในการพัฒนาการศึกษาที่มุ่งหวังไว้

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรีจึงต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาดังกล่าว โดยการส่งเสริมกระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรีเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ นอกจากนี้ยังสามารถนำแนวทางและข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยไปพัฒนาวางแผนทางด้านวิชาการในการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการพัฒนาผู้เรียนสืบต่อไปได้

วัตถุประสงค์

- 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรีตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียน
- 2) นำเสนอแนวทางการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรีตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียน

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) มีกรอบแนวคิดการวิจัย และขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ จากนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษา โดยการวิเคราะห์เนื้อหา เอกสารด้านการบริหารวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาและด้านความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและสร้างเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย 2 กรอบแนวคิด ดังนี้

1. กรอบแนวคิดการบริหารวิชาการ

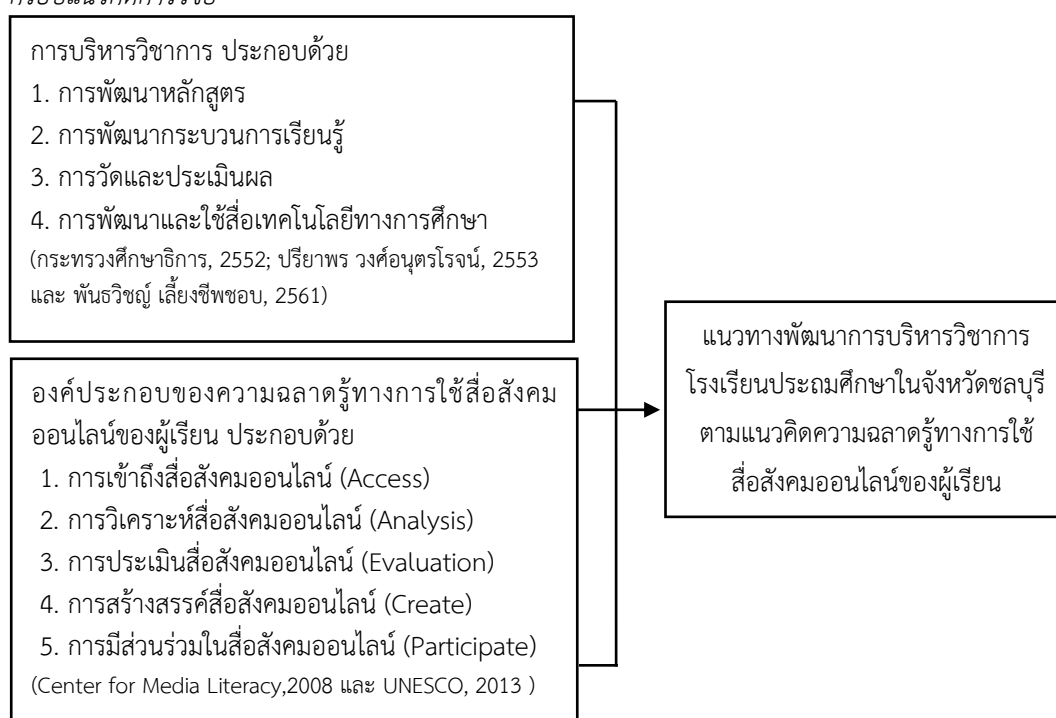
การบริหารวิชาการ หมายถึง การดำเนินการของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดประเมินผลและการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียน

2. กรอบแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง ความสามารถในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้ถูกประเภท ความสามารถในการวิเคราะห์ตีความเนื้อหาของสื่อสังคมออนไลน์ ความสามารถในการประเมินค่าเข้าใจผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ ความสามารถในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์และความสามารถในการมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม

ภาพ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียน โดยมีข้อย่อ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1.1 ศึกษาความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียน ประชากร คือ โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี โดยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ 1) โรงเรียนอนุบาลชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 2) โรงเรียนอนุบาลพนัสพิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 และ 3) โรงเรียนวัดสุทธาวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 336 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 6 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการหรือหัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการ จำนวน 3 คน ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 52 คนและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่

6 จำนวน 278 คน กำหนดขนาดของผู้ให้ข้อมูลโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ใช้แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านซึ่งเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการบริหารวิชาการ ด้านการประถมศึกษาและด้านการพัฒนาความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ความครอบคลุมในเนื้อหา ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และภาษาที่ใช้ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดค่าดัชนี คือ IOC (Item objective congruence) พบว่า มีข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 จำนวน 35 ข้อ และ IOC เท่ากับ 0.67 จำนวน 15 ข้อ รวมข้อคำถามทั้งสิ้น 50 ข้อ มีค่า IOC ทั้งหมดอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ $IOC \geq 0.50$ ซึ่งผู้วิจัยได้มีปรับปรุงข้อคำถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของการใช้ภาษาตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง พบว่า มีค่าความเที่ยงของทุกด้านอยู่ระหว่าง 0.940-0.969 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ดีมาก มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน จำนวนทั้งหมด 69 ข้อ ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 60 ข้อ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 4 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหาร ครูและนักเรียนที่คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมดมากกว่า 0.80 ขึ้นไป โดยผลการทดสอบความเชื่อมั่นได้ค่า Alpha = 0.96 จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามด้วยตนเองจำนวนทั้งหมด 336 ฉบับ โดยมีอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามคิดเป็นร้อยละ 100

ขั้นตอนที่ 1.2 วิเคราะห์หาดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: PNI_{modified}) ของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียน โดยนำเสนอผลในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบซึ่งมีสูตรการคำนวณ (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

$$\text{ดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI)} = \frac{\text{ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ (I)} - \text{ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (D)}}{\text{ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (D)}}$$

ขั้นตอนที่ 2 นำเสนอแนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียน โดยมี 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 2.1 จัดลำดับดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียน โดยการวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็นมาจัดลำดับ

ขั้นตอนที่ 2.2 จัดทำ (ร่าง) แนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี โดยผู้วิจัยใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ (ร่าง) แนวทางฯ จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารวิชาการ ด้านการประถมศึกษาและด้านการพัฒนาความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่และฐานนิยม แล้วนำมาปรับปรุงพัฒนาเป็นแนวทางฯ

ขั้นตอนที่ 2.3 นำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียนจากผลประโยชน์ (ร่าง) แนวทางการบริหารวิชาการ

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ลำดับดัชนีความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียนในภาพรวมที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การวัดและประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.629$) รองลงมา คือ การพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{modified} = 0.610$) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.531$) และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($PNI_{modified} = 0.343$) มีลำดับดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด

จากการสังเคราะห์ผลการวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นโดยพิจารณาจากกรอบแนวคิดการวิจัยทั้ง 2 กรอบแนวคิด ได้แก่ การบริหารวิชาการและความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ตาราง 1

ลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรีตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียน

การบริหารวิชาการ		องค์ประกอบของความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์					เฉลี่ยรวม
		1. การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์	2. การวิเคราะห์สื่อสังคมออนไลน์	3. การประเมินสื่อสังคมออนไลน์	4. การสร้างสรรค์สื่อสังคมออนไลน์	5. การมีส่วนร่วมในสื่อสังคมออนไลน์	
1. การพัฒนาหลักสูตร (2) ($PNI_{modified} = 0.610$)	1.1 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร (1) ($PNI_{modified} = 0.732$)	0.744 (2)	0.827 (1)	0.685 (4)	0.671 (5)	0.732 (3)	0.732
	1.2 การกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหลักสูตร (2) ($PNI_{modified} = 0.636$)	0.566 (5)	0.625 (3)	0.605 (4)	0.722 (1)	0.662 (2)	0.636
	1.3 การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ (4) ($PNI_{modified} = 0.529$)	0.453 (5)	0.770 (2)	0.839 (1)	0.761 (3)	0.566 (4)	0.529
	1.4 การติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร (3) ($PNI_{modified} = 0.542$)	0.607 (2)	0.550 (3)	0.479 (4)	0.460 (5)	0.615 (1)	0.542
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (3) ($PNI_{modified} = 0.531$)	2.1 การจัดทำแผนการเรียนรู้ (3) ($PNI_{modified} = 0.445$)	0.207 (5)	0.519 (2)	0.456 (3)	0.724 (1)	0.318 (4)	0.445
	2.2 การจัดการเรียนรู้ (1) ($PNI_{modified} = 0.645$)	0.687 (2)	0.631 (4)	0.642 (3)	0.725 (1)	0.540 (5)	0.645
	2.3 การนิเทศครูเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ (2) ($PNI_{modified} = 0.502$)	0.498 (2)	0.391 (4)	0.465 (3)	0.782 (1)	0.375 (5)	0.502
	3.1 การวัด (2)	0.568	0.568	0.739	0.500	0.575	0.590

3.การวัดและประเมินผล (1)	(PNI _{modified} = 0.590)	(3)	(3)	(1)	(5)	(2)	
(PNI _{modified} = 0.629)	(PNI _{modified} = 0.667)	(2)	(5)	(4)	(3)	(1)	0.667

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรีตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียน

การบริหารวิชาการ		องค์ประกอบของความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์					เฉลี่ยรวม
		1. การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์	2. การวิเคราะห์สื่อสังคมออนไลน์	3. การประเมินสื่อสังคมออนไลน์	4. การสร้างสรรค์สื่อสังคมออนไลน์	5. การมีส่วนร่วมในสื่อสังคมออนไลน์	
4. การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (4)	4.1 การผลิตสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีทางการศึกษา (2) (PNI _{modified} = 0.244)	0.237 (4)	0.252 (3)	0.265 (2)	0.276 (1)	0.188 (5)	0.244
(PNI _{modified} = 0.343)	4.2 การใช้สื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีทางการศึกษา (1) (PNI _{modified} = 0.433)	0.394 (4)	0.499 (2)	0.417 (3)	0.510 (1)	0.394 (4)	0.443
เฉลี่ยรวม		0.519	0.564	0.562	0.612	0.527	
ลำดับความต้องการจำเป็น		5	2	3	1	4	

จากตาราง 1 ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียน ดังนี้

แนวทางการวัดและประเมินผล (PNI_{modified} = 0.629)

1. ประเมินผลด้านการมีส่วนร่วมในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียนร่วมกับผู้อื่น
2. วัดผลการเรียนรู้ด้านการประเมินสื่อสังคมออนไลน์โดยมุ่งเน้นให้มีการวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านการตัดสินใจ ความถูกต้อง ความเหมาะสมและคุณค่าของเนื้อหาในสื่อสังคมออนไลน์

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (PNI_{modified} = 0.610)

1. วิเคราะห์ความเป็นจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยมุ่งเน้นในด้านการวิเคราะห์สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียน
2. กำหนดจุดมุ่งหมายในหลักสูตรสถานศึกษาด้านที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถผลิต ใช้และเผยแพร่ผลงานจากสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นประโยชน์ สร้างสรรค์ เหมาะสมตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย
3. ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ที่ร่วมกับผู้อื่น
4. นำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจ ความถูกต้อง ความเหมาะสมและคุณค่าของเนื้อหาในสื่อสังคมออนไลน์

แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (PNI_{modified} = 0.531)

7. จัดการเรียนรู้โดยเน้นการคิดวิเคราะห์และการระดมสมองเพื่อให้ผู้เรียนสามารถผลิต ใช้และเผยแพร่ผลงานจากสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นประโยชน์ สร้างสรรค์ เหมาะสมตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย

8. จัดทำแผนการเรียนรู้ของครูที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถผลิต ใช้และเผยแพร่ผลงานจากสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นประโยชน์ สร้างสรรค์ เหมาะสมตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย

9. พัฒนาระบบการนิเทศครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถผลิต ใช้และเผยแพร่ผลงานจากสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นประโยชน์ สร้างสรรค์ เหมาะสมตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย

แนวทางการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($PNI_{modified} = 0.343$)

10. ใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถผลิต ใช้และเผยแพร่ผลงานจากสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นประโยชน์ สร้างสรรค์ เหมาะสมตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย

11. ผลิตสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับผู้อื่นในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์

อภิปรายผล

การอภิปรายผลครั้งนี้จัดตามลำดับชั้นความต้องการจำเป็นสูงสุดและต่ำสุดของการบริหารวิชาการ และการพัฒนาความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียน

ผลการวิจัยพบว่า

1) ด้านการวัดและประเมินผลมีความต้องการจำเป็นสูงสุดเป็นลำดับที่หนึ่งของการบริหารวิชาการ เมื่อพิจารณารายข้อย่อย พบว่า การประเมินผลด้านการมีส่วนร่วมในสื่อสังคมออนไลน์เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ซึ่งมีแนวทางพัฒนา คือ ประเมินผลด้านการมีส่วนร่วมในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียนร่วมกับผู้อื่น

เห็นได้ว่าโรงเรียนให้ความสำคัญกับการวัดและประเมินผลโดยเฉพาะในด้านการประเมินผลการมีส่วนร่วมในสื่อสังคมออนไลน์สอดคล้องกับแนวทางในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาซึ่งกล่าวไว้ว่า การวัดและประเมินผลผู้เรียนควรเป็นการประเมินเพื่อการพัฒนา (formative assessment) เป็นการประเมินเพื่อให้ผู้เรียนรู้จุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงของตนเอง โดยการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนซึ่งจะทำให้การเรียนรู้พอกพูน แก่ไขความคิด ความเข้าใจเดิมที่ไม่ถูกต้อง ตลอดจนการให้ผู้เรียนสามารถตั้งเป้าหมายและพัฒนาตนได้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553) ด้านการประเมินผลโดยเน้นการมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์นั้นสอดคล้องผลการวิจัยของ ปทิตตา รอดประพันธ์ (2558) ซึ่งพบว่า การประเมินผลที่เน้นการมีส่วนร่วมในผู้ประเมินหลายฝ่าย ใช้วิธีการและเครื่องมือในการวัดที่หลากหลายจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการเลือกรับและใช้สื่อที่เหมาะสม และยังสอดคล้องผลการวิจัยของ วรณรี ตันติเวชกุล (2562) ซึ่งกล่าวว่า การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันในการเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงสื่อที่เผยแพร่จะเป็นการฝึกพัฒนาผู้เรียนให้มีความฉลาดในการใช้สื่อได้

2) ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษามีความต้องการจำเป็นสูงสุดเป็นลำดับที่สองซึ่งเป็นลำดับสุดท้ายของการบริหารวิชาการ เมื่อพิจารณารายข้อย่อย การใช้สื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีทางการศึกษาด้านการสร้างสื่อสังคมออนไลน์เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ซึ่งมีแนวทางพัฒนา คือ ใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถผลิต ใช้และเผยแพร่ผลงานจากสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นประโยชน์ สร้างสรรค์ เหมาะสมตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย

เห็นได้ว่าโรงเรียนดำเนินการส่งเสริมการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดการเรียนการสอนอยู่แล้วในระดับหนึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พันธวิษญ์ เลี้ยงชีพชอบ (2561) ซึ่งกล่าวว่า งานด้านสื่อนวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นงานที่สำคัญในการบริหารวิชาการใน

ปัจจุบัน โดยควรเน้นการนำสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยเน้นการสร้างสรรค์สื่อสังคมออนไลน์นั้นสอดคล้องกับสุภารักษ์ จูตระกูล (2559) ซึ่งกล่าวไว้ว่า การปลูกฝังความฉลาดรู้ในการใช้สื่อดิจิทัลนั้นควรสอนให้รู้ใช้ รู้เข้าใจและรู้สร้างสรรค์ โดยผู้สอนจะต้องสอนทักษะในการใช้สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลายและสอนให้ผู้เรียนสร้างเนื้อหาอย่างมีประสิทธิภาพและไปในทางสร้างสรรค์ภายใต้การมีจริยธรรมโดยเน้นการคิดวิเคราะห์ แยกแยะประเมินถึงผลกระทบต่อนิเวศจากโลกออนไลน์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บังอร พรพิรุณโรจน์ (2561) ซึ่งกล่าวว่า ผู้บริหารจึงควรส่งเสริมให้มีการจัดหา ผลิต ใช้และพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนด้านความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้ผู้เรียน

เมื่อพิจารณาตามลำดับความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่า

3) ด้านการสร้างสรรค์สื่อสังคมออนไลน์มีความต้องการจำเป็นสูงสุดตามองค์ประกอบของการพัฒนาความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียน

เห็นได้ว่าโรงเรียนให้ความสำคัญกับการพัฒนาการสร้างสรรค์สื่อสังคมออนไลน์มากที่สุดเพราะเป็นทักษะที่มีแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ เป็นขั้นตอนสุดท้ายในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สอดคล้องกับพลอยวไล ทองรักษ์ (2562) ซึ่งกล่าวว่า การสร้างสรรค์สื่อเป็นทักษะที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นทักษะที่ต้องอาศัยทักษะอื่น ๆ เข้าร่วมด้วยทั้งการเข้าถึงสื่อ การวิเคราะห์สื่อและการประเมินสื่อ เมื่อผู้เรียนมีทักษะอื่น ๆ ครบถ้วนแล้วผู้เรียนจึงจะสามารถผลิตและเผยแพร่สื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นประโยชน์สร้างสรรค์ เหมาะสมตามหลักจริยธรรมและกฎหมายได้ดี มีประสิทธิภาพ ดังนั้นการพัฒนาทักษะนี้จึงเป็นบทสรุปที่ทำให้ครบกระบวนการความฉลาดรู้ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้สมบูรณ์ที่สุด

4) ด้านการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุดตามองค์ประกอบของการพัฒนาความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียน

เห็นได้ว่าโรงเรียนมีพัฒนาความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้านการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ในการจัดการเรียนรู้ ประกอบกับเทคโนโลยีและเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีราคาถูก เข้าถึงได้ง่ายขึ้นในปัจจุบันจึงทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อยู่แล้วระดับหนึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณัชชา ปกิจเพ็ญฟู (2559) ซึ่งได้พบว่า ในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์นั้น การเข้าถึงสื่อเป็นทักษะที่ได้รับการพัฒนาน้อยที่สุด เนื่องจากแต่เดิมผู้เรียนมีความสามารถเข้าถึงสื่อได้เป็นอย่างดีอยู่แล้ว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1) ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูดำเนินการประเมินผลผู้เรียนด้านการมีส่วนร่วมในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียนโดยเป็นการประเมินเพื่อการพัฒนา (formative assessment) โดยเน้นการประเมินที่หลากหลายผ่านการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียน ครอบคลุม ตลอดจนหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งของรัฐและเอกชนในจังหวัดชลบุรีและมีการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนเพื่อพัฒนาความรู้ แกไขความคิด ความเข้าใจเดิมที่ไม่ถูกต้องในใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียน

2) ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูวิเคราะห์ความเป็นจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยเน้นการบูรณาการหลักของความรู้ ความตระหนักและพฤติกรรมเข้ากับเนื้อหาของสื่อเพื่อให้ผู้เรียนมีความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สามารถเข้าใจในวัตถุประสงค์ แยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นของสื่อ ตลอดจนอธิบายผลดี ผลเสีย ผลกระทบของเนื้อหาในสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างสรรค์เป็นประโยชน์ แก่ตนเองและสังคม

3) ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้แนวใหม่ โดยเน้นการคิดวิเคราะห์และการระดมสมองเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์และสามารถผลิต ใช้และเผยแพร่ผลงานจากสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นประโยชน์ สร้างสรรค์ เหมาะสมตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย

4) ผู้บริหารและครูร่วมกันพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (makerspace) ให้ผู้เรียน โดยจัดหาแหล่งเรียนรู้หรือพื้นที่ ตลอดจนการสอดแทรกการใช้สื่อและอุปกรณ์เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงในการสร้างสรรค์ผลงานจากสื่อและแหล่งเรียนรู้จนเกิดการเป็นนวัตกรรม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการประเมินผลผู้เรียนแบบ formative assessment ที่จะทำให้นักเรียนและครูมีประสิทธิภาพ สามารถนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชลบุรีต่อไป

2) ควรมีการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการคิดวิเคราะห์และระดมสมองเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียน

3) ควรมีการศึกษาแนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือแบบทวิภาคีระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งของรัฐและเอกชนในการพัฒนาความร่วมมือทั้งการฝึกอบรม การจัดกิจกรรม การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ซึ่งกันและกันทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

4) ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในมุมมองที่หลากหลายมิติ ทั้งในมุมมองของครอบครัว ชุมชน นักวิชาการทางด้านนิเทศศาสตร์และจิตวิทยาเด็ก ตลอดจนหน่วยงานราชการและภาคเอกชนเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทสังคมในยุคดิจิทัลที่มีสื่อสังคมออนไลน์เกิดขึ้นในปัจจุบัน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ชัชฎา อัครศรีวร นากาโอเค และ กฤษณ์ท แสนทวิ. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรู้เท่าทันข้อมูลและสื่อดิจิทัลของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*, 7(1), 55-62.

ณัชชา ปกิจเพื่องฟู. (2559). *การพัฒนาแบบการเรียนรู้โดยใช้การคิดเป็นฐานด้วยสื่อเครือข่ายสังคมเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/58162>

บังอร พรพิรุณโรจน์. (2561). แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษของโรงเรียนโยธินบูรณะตามกรอบแนวคิดคุณลักษณะผู้เรียน 4.0. *วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา*, 1(3), 19-37.

ปัทมิตา รอดประพันธ์. (2558). *การพัฒนาหลักสูตรเยาวชนรู้เท่าทันสื่อตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.

- พลอยวไล ทองรักษ์. (2562). ทักษะในการรู้เท่าทันสื่อ แนวทางการรู้เท่าทันและการวิเคราะห์สื่อและสุขภาพของนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 45(1), 200-228.
- พันธวิทย์ เลี้ยงชีพชอบ. (2561). กลยุทธ์การบริหารวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดคนไทย 4.0 [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/63349>
- ยศวีร์ สายฟ้า. (2557). ประเด็นท้าทายในการจัดการประถมศึกษา: จุดเริ่มต้น ของการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 42(3), 126-142.
- วรรณดี แสงประทีปทอง และ ทศนีย์ ขาดีไทย. (2562). การประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิจัยและประเมินผลอุบลราชธานี*, 8(1), 11-20.
- วรรณรี ตันติเวชอกกุล. (2562). การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับครอบครัวเพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/64742>
- สำนักงานศึกษาธิการภาค 8. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชลบุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 – 2564. <http://203.159.216.107/web/images/stories/upfile/planchon5.zip>
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2561). ดีป้าเผยผลสำรวจพฤติกรรมออนไลน์ เด็กไทยเสี่ยงภัยคุกคาม 4 แบบ. <https://www.depa.or.th/en/article-view/4>
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). แนวทางในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุภารักษ์ จูตระกูล. (2559). ครอบครัวกับการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของดิจิทัลเนทีฟ. *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 11(1), 99-118.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (พิมพ์ครั้งที่ 3). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสภิตา วีรกุลเทวัญ. (2561). *เท่าทันสื่อ : อำนาจในมือพลเมืองดิจิทัล*. <https://www.dropbox.com/s/90hfnlphgrt7ob6/Book-MIDL.pdf?dl=0>

ภาษาอังกฤษ

- Center for Media Literacy. (2008). *Literacy for the 21st century: An overview & orientation guide to media literacy education* (2nd ed.). Center for Media Literacy.
- Plowman, L., McPake, J., & Stephen, C. (2010). The technologisation of children? Young children and technology in the home. *Children & Society*, 24(1), 63-74.
- UNESCO. (2010). *Media and information literacy*. <http://unesco.org/webworld/en/information-literacy>.